

Werk- en Projectenplan 2019 Stichting Vrienden Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer

Inhoud

1	Inleiding	3
1.1.	Kerndocument Natuurtuin	3
1.2	Ambitieniveau van de Stichting Vrienden Natuurtuin	4
1.3	Prioriteiten voor 2019	5
1.4	Begroting 2019	6
2.	Projecten	8
2.1.	Project herinrichting 't Westpunt.....	8
2.2.	Project Participatie en werven vrienden	8
2.3	Project Educatieve agenda/samenhangende verhaallijn Natuurtuin	9
2.4.	Verjongingskuur struwelen	10
3.	Reguliere activiteiten Natuurtuin.....	12
3.1.	Rondleidingen door Natuurtuingidsen.....	12
3.2.	NLdoet en Natuurwerkdag 2019	12
3.3.	Westerparkdag 2019	12
3.4.	Vrijwilligerswerkzaamheden beheer en onderhoud	12
3.5.	Communicatie	13
3.6.	Samenwerkingsplatform Kracht van groen Zoetermeer en het onderhouden van andere netwerken	13

1 Inleiding

1.1. Kerndocument Natuurtuin

In 2015 is het Kerndocument Natuurtuin vastgesteld, waarin de uitgangspunten c.q. een visie zijn neergelegd op de toekomst van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer. De uitgangspunten voor de eerstvolgende jaren zijn:

- Kleinschalige natuur- en landschappentuin. Wisselwerking tussen natuur en landschap.
 - Intrinsieke natuur- en cultuurhistorische waarden en elementen.
 - Cultuurlandschappen in en om Zoetermeer.
 - In Zoetermeer en omgeving aanwezige grondsoorten en waterpeilen.
- Hoge mate van biodiversiteit en landschappelijke diversiteit.
 - Planten sociologische invalshoek
 - Ecosysteemdiensten
- Diversiteit door de seizoenen heen en de bijbehorende, wisselende, verschillen en mogelijkheden van beleving (alle zintuigen). Telkens weer verrassend.
- De natuurtuin in combinatie met het omliggend gebied (Westerpark) heeft veel te bieden op het vlak van gezondheid (inspirerende omgeving voor rust en beweging, voorlichting en activiteiten die daarop zijn gericht)
- Natuurlijk, divers en gefaseerd beheer gericht op in stand houden en vergroten diversiteit en duurzaamheid.
- Daar waar mogelijk en zoveel als mogelijk vasthouden aan de oorspronkelijke opzet van de tuin. Eenmalig groot onderhoud is daarvoor nodig (griend, akkers), maar daarna fijnmazig beheer nodig. Het maken van keuzes is niet uit te sluiten.
- Integraal onderdeel Westerpark (ligging, bereikbaarheid, biodiversiteit, waterbeheersing, beleid, visie, strategie, communicatie) en tegelijkertijd apart/bijzonder (toegankelijkheid, bescherming, diversiteit, beleving). Maak een duidelijkere en aantrekkelijkere overgang tussen het Westerpark en de natuurtuin. De natuurtuin moet daarbij ook zichtbaarder zijn
- Mogelijkheden voor passieve en actieve recreatie (rust, beleven, tekenen/schilderen, fotografie) en actieve recreatie (meedoen met onderhoud en beheer, kennisoverdracht, onderzoek, trouwerij, horeca).

- Daarvoor is meer bekendheid en zichtbaarheid van de natuurtuin nodig. Waarbij wel zorgvuldig wordt omgegaan met de extra druk op de tuin die dat met zich meebrengt.
- Beheer : degelijk beheerplan, vaste beheerder en goed getrainde en deskundige vrijwilligers.
- Beheer: naast vaste beheerder, samenwerking tussen en samen optrekken van gemeente, vrijwilligers, gebruikers, natuur- en milieuorganisaties, groenonderwijs.
- Wel centrale coördinatie voor het beheer.
- Educatie: samenwerking gemeente, vrijwilligers, bewoners, gebruikers, natuur- en milieuorganisaties, algemeen onderwijs (scholen) / groenonderwijs en aanbieden van stages.
- Organisatie & beleid: onderdeel van nieuw gemeentelijk beleid in ontwikkeling, waarbij accent meer op toenemende participatie en verantwoordelijkheid en sturing van burgers.
- Organisatie & beleid: onderdeel beleid en voorzieningen van team Groen Spelen Leren.
- Rol gemeente: regisseur op afstand, facilitator en medefinancier.
- Algemeen: voor alle geïnteresseerde burgers van Zoetermeer. Specifiek: maatwerk voor specifieke doelgroepen.
- Samenwerking tussen verschillende partijen met verschillende en aanvullende vormen van kennis en deskundigheid.

1.2 Ambitieniveau van de Stichting Vrienden Natuurtuin

Het ambitieniveau van de Stichting Vrienden Natuur- en Landschappentuin is het vorm geven aan c.q. de instandhouding van een open natuur- en landschappentuin, die ruimte biedt voor educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten en beleving. Tevens is er de ambitie de Natuurtuin een buurtfunctie de wijk Meerzicht te laten vervullen. De ambities kunnen worden samengevat als:

1. Een beheer op niveau van de Natuurtuin, zodanig dat de educatieve, recreatieve en natuurhistorische activiteiten tot hun recht kunnen komen;
2. De Natuurtuin zodanig verder ontwikkelen dat het binnen het Westerpark dé centrale plaats is op het gebied van biodiversiteit en landschappendiversiteit.
3. De Natuurtuin inclusief het Westpunt het concentratie- en uitgangspunt is voor de educatieve, recreatieve en natuurbelevingsactiviteiten in het Westerpark en in de buurt wordt ervaren als speel- en recreatiepunt.

1.3 Prioriteiten voor 2019

Op basis van de visie en uitgangspunten en de huidige situatie van de Natuurtuin is een aantal prioriteiten gesteld, die in de vorm van projecten zullen worden uitgevoerd. Voor de prioriteiten is uitgegaan van vier sporen:

1. Realisatie ontmoetingsruimte voor bezoekers Natuurtuin, Westerpark en vrijwilligers.
Het huidige Westpunt voldoet in geen enkel opzicht meer aan de functionele behoefte om bezoekers aan rondleidingen in de Natuurtuin en andere wandelingen in het Westerpark een rustpunt te bieden, waar een kopje koffie kan worden gedronken. Het Westpunt biedt voorts geen ruimte aan vrijwilligers voor educatieve en andere informatieve activiteiten.
2. Participatie en betrokkenheid van burgers bij de Natuurtuin.
De Natuurtuin kan alleen als parel van de natuur in Zoetermeer blijven fungeren indien er sprake is van een grote betrokkenheid van inwoners bij de ontwikkelingen in de Natuurtuin. In de voorgaande jaren is hiermee een belangrijke aanzet gegeven met het werven van vrienden en vrijwilligers. Op dit punt is er zeker nog geen eindsituatie bereikt. Daarom ligt hier een prioriteit op het werven van nieuwe vrienden en vrijwilligers en het vergroten van de participatie van burgers.
3. Natuureducatie
De Natuurtuin is niet alleen bedoeld voor passief genieten van flora en fauna, maar is ook een bron voor actieve educatie op het terrein van historie van landschappen, flora en fauna in de omgeving van Zoetermeer. Nu vinden er verschillende activiteiten plaats door o.a. eigen natuurtuingidsen en andere milieuorganisaties plus inventarisaties. Om de activiteiten op elkaar af te stemmen en op die wijze de Natuurtuin ook grotere bekendheid en zichtbaarheid te geven, zal in 2019 een samenhangend basisverhaal over de Natuurtuin worden gemaakt. Dit basisverhaal zal zo veel mogelijk beeldend worden gecommuniceerd tijdens de rondleidingen en via website en facebook.
4. Aantrekkelijker maken van de Natuurtuin voor bezoekers en voor de buurt.
In dit perspectief streeft de Stichting Vrienden voor 2019 naar geleidelijke verjonging en herstel van de oorspronkelijke struweelstructuur van de Natuurtuin. De huidige Natuurtuin is op sommige plaatsen uitgegroeid tot een bosperceel, terwijl de oorspronkelijke opzet meer een structuur kende met voornamelijk struweel op klei en op veen.

1.4 Begroting 2019

De Stichting Vrienden is in september 2015 opgericht en beschikt nagenoeg niet over structurele inkomsten. Voor de uitvoering van de projecten wordt projectfinanciering gezocht door aanvraag bij fondsen zoals het fonds 1818, de Pelgrimshoeve. Daarnaast zal een beroep worden gedaan op sponsors, in het bijzonder bedrijven die een relatie hebben met het Westerpark.

Voor de educatieve activiteiten zal primair worden gestreefd naar afstemming met “groene” organisaties en vrijwilligers.

Begroting 2019

Baten en lasten	Realisatie 2017	Realisatie 2018	Begroting 2019
Baten			
Oranjefonds		400,00	7000,00
Landschap Zuidholland erfgoed	1500,00		2000,00
Pelgrimshoeve	350,00	350,00	
Kledingactie Climpex BV	762,00		750,00
Bonnen Albert Heijn Meerzicht			
Bijdragen rondleidingen	108,00	145,80	250,00
Startbijdrage Speelplek	127,50		
Crowdfunding		3424,40	4500,00
Totaal baten	2847,50	4320,20	14500,00
Lasten			
Communicatie en organisatie activiteiten		540,54	500,00
Kosten bankrekening	142,86	147,32	100,00
Inrichting en kosten webhosting/email	70,18	100,43	100,00
Afschrijvingskosten gereedschap	611,57	623,00	300,00
Materiaalkosten	276,20	196,85	500,00
Ontwerpkosten speelplek	532,15		
Realisatie speelplek	165,00		
Herstel insectenhotel		1000,00	
Zaden insectenveld		432,94	
Opslagcontainer		1724,25	
Onkosten vrijwilligers	181,17	269,41	250,00
Onkosten onderhoud	110,00	375,00	300,00
Westpunt			13400,00
Totaal lasten	2089,13	5409,74	15450,00
Saldo	758,37	-897,20	-1.050

Het administratieve budget van de gemeente voor de Natuurtuin ter grootte van € 10.000,00 is bestemd voor de dekking van de kosten van werkzaamheden van aannemers voor maaiwerk, kosten materiaal zoals schelpen, grond en groot onderhoud.

2. Projecten

In 2019 zullen de activiteiten geconcentreerd worden op de realisatie van het beheer van de Natuurtuin onder verantwoordelijkheid van de Stichting Vrienden. De gemeentelijke beheerder vermindert geleidelijk haar activiteiten en draagt deze over aan de Stichting Vrienden

2.1. Project herinrichting 't Westpunt

Analyse: Het Westpunt wordt beheerd door een afzonderlijke stichting. Naar de opvatting van de Stichting Vrienden is de beheerovereenkomst voor het Westpunt niet functioneel voor de huidige situatie. Bovendien is het Westpunt nu een combinatie van werkplek, vergaderplek en opslagplek voor gereedschap. Het geheel vormt voor zowel bezoekers als vrijwilligers een weinig representatief geheel met een slecht binnenklimaat. De Stichting Vrienden wil het Westpunt omvormen tot een expositie- en ontmoetingsruimte voor bezoekers aan de Natuurtuin en het Westerpark en voor activiteiten van vrijwilligers. Het Westpunt moet voorts ruimte bieden aan andere natuurorganisaties voor educatieve en andere activiteiten in het Westerpark

Doel: Renovatie van het Westpunt

Financiering: € 10.000

Expertise: Vrijwilligers en expertise voor de renovatie van

Projecttrekker: Ep Booneman

2.2. Project Participatie en werven vrienden

Analyse: Betrokkenheid van burgers en vrienden is essentieel voor het behoud en de doorontwikkeling van de Natuurtuin.

Doel: Vergroten betrokkenheid door middel van:

- a. Een vrijwilligers/vriendenbijeenkomst

- b. Actieve benadering van bewoners Meerzicht
- c. Samenwerking met Piëzo en/of verzorgingshuizen voor activiteiten in de Natuurtuin;
- d. Fototentoonstelling in Forum;
- e. Actieve benadering van vrijwilligers op NLdoetdag , Dag van het Westerpark en Natuurwerkdag 2019

Financiering:	€ 500
Expertise:	Marketing/communicatiedeskundige
Projecttrekker:	Marina Lurks/Ep Booneman
Beoogde start:	1 januari 2019
Gewenst resultaat:	Aantal vrienden op 300 brengen, waarvan 30 actieve onderhoudsvrijwilligers en 10 natuurtingidsen

2.3 Project Educatieve agenda/samenhangende verhaallijn Natuurtuin

Analyse: Gebleken is dat educatieve activiteiten rondom de Natuurtuin niet altijd op elkaar zijn afgestemd, waardoor er doublures en hiaten in de agendering optreden. Voorts is het van belang dat we ons richten op scholen, scoutinggroepen en andere groepen die zich bezig houden met activiteiten op het terrein van natuur en duurzaamheid. Het ontbreekt nog aan een samenhangend basis verhaal over de Natuurtuinrvoor rondleidingen en bezoekers op de website.

De Stichting Gezond Natuur Wandelen Nederland organiseert elke week gratis wandelingen van een uur in het groen, zowel binnen als buiten de bebouwde kom. De wandelingen starten op een vaste plaats en tijd en worden begeleid door vrijwilligers die onderweg ook iets over de natuur vertellen. Het is in de eerste plaats bedoeld voor mensen die graag wat meer willen bewegen, maar iedereen die het leuk vindt met een groep op stap te gaan is van harte welkom. De wandelingen zijn gratis en u hoeft zich niet van tevoren op te geven. Na afloop is er de mogelijkheid om samen een kopje koffie te drinken. Wellicht kan de Stichting Vrienden samen met andere

organisaties in Zoetermeer een initiatief nemen voor participatie in dit type wandelingen.

Doel:	Opstellen agenda educatieve activiteiten in samenwerking met IVN en andere “groene” organisaties door middel van: <ul style="list-style-type: none">a. Een vrijwilligers/vriendenbijeenkomst;b. Overleg met scholen in Meerzicht en scoutinggroepen in Zoetermeer;c. Een inhoudelijk educatief programma voor de jongeren;d. Basis verhaal in woord en beeld over de Natuurtuine. Participatie in Stichting Gezond Natuur Wandelen
Financiering:	€ 1000,00
Expertise:	Kennis van flora en fauna en kennis van educatie
Projecttrekker:	Chris Veldhuysen/Marina Lurks in overleg met Arno van Berge Henegouwen en de natuurtuingidsen
Beoogde start:	1 januari 2019
Gewenst resultaat:	Activiteitenagenda op jaarbasis voor 2018 en 2019 en een inhoudelijk educatief programma.

2.4. Verjongingskuur struwelen

Analyse:	Bij het ontwerpen van de Natuurtuin is indertijd te weinig rekening gehouden met de groei van bomen en struiken. Daar komt bij dat er in de afgelopen 40 jaar, door allerlei oorzaken veel te weinig aan groenbeheer is gedaan. Het gevolg is dat de diversiteit aan kleinschalige landschappen door de jaren heen langzamerhand uit de tuin aan het verdwijnen is. Het enigszins terugbrengen van deze diversiteit vereist enkele grote ingrepen. Het betekent onder andere dat veel grote bomen op termijn zullen moeten verdwijnen. De overheersende houtige begroeiingstypen zullen dan struiken
----------	--

begroeiingen zijn met hier en daar een enkele solitaire (toekomst)boom. Dit hele project zal in fasen worden uitgevoerd. Begonnen wordt met de verjonging van de gemengde struwelen op klei en herstel van de gagelstructuur op veen.

Doel: Herstel van de structuur van de Natuurtuin

Financiering: € 1000,00

Subsidieaanvragen indienen bij Groene Motor en bij Pelgrimshoeve

Expertise: Deskundigen natuurontwikkeling, biodiversiteit

Projecttrekker: Hans van der Smagt

Start: 1 januari 2019

Gewenst resultaat: Eerste fase van herbeplanting van gemengde struwelen op klei en op veen gerealiseerd.

3. Reguliere activiteiten Natuurtuin

Naast de projectmatige werkzaamheden vinden er doorgaande activiteiten plaats in de Natuurtuin. Te noemen zijn:

3.1. Rondleidingen door Natuurtingidsen

Rondleidingen door Natuurtingidsen worden al sinds vele jaren gegeven. Een groot aantal belangstellenden uit Zoetermeer en omgeving heeft deelgenomen. De rondleidingen vormen een essentieel onderdeel van het educatief programma van de stichting. Ook in 2019 staan de maandelijkse rondleidingen op de vierde zondag van de maand weer op het programma en zijn er mogelijkheden een rondleiding op verzoek aan te vragen. In de zomer zijn er enkele avondrondleidingen gepland.

3.2. NLdoet en Natuurwerkdag 2019

Het is gebruikelijk geworden dat we meewerken aan de jaarlijkse NLdoet dag en de Natuurwerkdag. Ook deze staan voor 2019 weer op het programma. Voor de voorbereidingen is een draaiboek beschikbaar. De accenten bij deze dagen ligt op het inzetten van groepen en individuele personen bij het onderhoud en beheer van de Natuurtuin. Ook bieden deze dagen mogelijkheden voor het werven van vrienden en vrijwilligers.

3.3. Westerparkdag 2019

De Stichting Vrienden participeert in de organisatie van de jaarlijkse Westerparkdag.

3.4. Vrijwilligerswerkzaamheden beheer en onderhoud

In 2016 is een vrijwilligersorganisatie ingericht die de gemeentelijke beheerder van de gemeente ondersteunt bij de reguliere beheer- en onderhoudswerkzaamheden in de tuin. Hiervoor is een

onderhouds- en werkschema beschikbaar. De werkzaamheden van de vrijwilligers vinden plaats op de dinsdagen en zaterdag van de oneven weken. De waarde van deze werkzaamheden is onmisbaar voor een regulier onderhoud van de tuin en daarmee voor het behoud van de natuurwaarde. Daarom zal in 2019 worden getracht het aantal vrijwilligers nog verder uit te breiden. Dit is in het bijzonder nodig nadat de beheerwerkzaamheden van de gemeente Zoetermeer zijn overgenomen. Het werkschema zal dan in afstemming met de vrijwilligers moeten worden aangepast.

Op het gebied van beheer en onderhoud rekent de Stichting Vrienden weer op de inzet van medewerkers van de Knotgroep Meer en Woud bij het groot onderhoud en bij het onderhoud van de griend.

Gewenste onderhoudsmaatregelen voor 2019 zijn:

1. Padenstructuur- en bruggetjes op orde brengen;
2. Graspaden wekelijks tot (minimaal) een keer per twee weken maaien;
3. Essenbosje BE zo mogelijk van zijn takkenrillen ontdoen;
4. Naast de slanke sleutelbloem die er nu staat de kruidlaag aanvullen met stinzenplanten zoals Sneeuwkllokje, Lenteklokje, Winteraconiet, Vingerhelmbloem e.d.
5. Moerasspirea selectief wegmaaien

3.5. Communicatie

Er is een intensief contactkanaal opgebouwd met de lokale pers. In het Streekblad, de Postiljon en lokale edities van dagbladen zijn regelmatig publicaties te zien over ontwikkelingen in de Natuurtuin. Nieuwsbrieven worden regelmatig uitgebracht, de Facebookpagina Vrienden van de Natuurtuin en de website www.vriendenvandenatuurtuin.nl zijn operationeel. Deze activiteiten staan ook voor 2019 weer op het programma. Ook op het punt van communicatie kan de stichting nog wel versterking gebruiken. Wenselijk is een actiever gebruik van sociale media, in het bijzonder ook voor werven vrijwilligers en vrienden.

3.6. Samenwerkingsplatform Kracht van groen Zoetermeer en het onderhouden van andere netwerken

In de startbijeenkomst heeft een kerngroep in een discussie over 'Perspectief 2018+: Stichting Groen erfgoed Zoetermeer' zijn eigen opdracht geformuleerd als 'het bewonersbeheer van de grote groeninitiatieven professionaliseren als sociale ondernemingen'. Focus van de kerngroep is te komen tot een samenwerkingsverband "Groen erfgoed Zoetermeer", dat vanaf 2018 de gronden van de groeninitiatieven namens de gemeente beheert ten dienste van de groeninitiatieven. De Stichting Vrienden van de Natuur- en Landschappentuin te Zoetermeer participeert hierin en wil daar graag in 2019 verder in meewerken.

Zoetermeer kent al sinds enkele tientallen jaren een vrij unieke vorm van regulier overleg tussen de gemeente en de gezamenlijke Natuur- en Milieuorganisaties: het zogenaamde NME-overleg. De Stichting neemt sinds haar oprichting deel aan dit overleg.

De Stichting wil ook actief betrokken blijven in andere netwerken op het gebied van groen erfgoed, zoals de Groene Motor, Zuid Hollands Landschap en de Groene Cirkel Bijenlandschappen.